

AZ EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM FILOZÓFIATUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLÁJÁNAK SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATA

BEVEZETŐ

1.§

(1) A Filozófiatudományi Doktori Iskola a Bölcsészettudományi Kar funkcionális szervezeti egysége, mely a Filozófia Intézetet, a Művészetelméleti és Médiakutatási Intézetet, a Művészettörténeti Intézetet és a Vallástudományi Tanszéket fogja át, s melyben a doktori fokozat megszerzésére felkészítő doktori képzés folyik a filozófiatudomány több részdiszciplínája terén.

A doktori iskolában más egyetemek vagy kutatóintézetek oktatói és munkatársai is közreműködnek.

(2) A doktori iskola működési szabályzatát az Egyetemi Doktori Tanács (EDT) a Bölcsészettudományi Doktori Tanács (BDT) véleménye alapján hagyja jóvá.

(3) Minden olyan felmerülő kérdésben, amelyről a Filozófiatudományi Doktori Iskola jelen szabályzatában nem rendelkezik, az Egyetemi Doktori Szabályzat (EDSz) és a Bölcsészettudományi Kar Kari Doktori Szabályzata (KDSz, EDSz 6/2 sz. melléklete) vonatkozó rendelkezése a mérvadó.

A DOKTORI ISKOLA VEZETŐJE ÉS ADMINISZTRÁCIÓJA

2. §

(1) A doktori iskola vezetője a doktori iskola azon tőrzstagja lehet, aki az MTA rendes, levelező tagja, doktora vagy a tudomány doktora (a továbbiakban együtt: akadémiai doktor), és egyetemi tanár. A doktori iskola mindenkori vezetőjét a kari és az egyetemi doktori tanács javaslatára a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság egyetértésével a rektor bízza meg, illetve menti fel. A doktori iskola vezetője felelős az iskola tudományos színvonaláért és oktatási munkájáért.

(2) A doktori iskola vezetője:

Dr. Ullmann Tamás DSc, egyetemi tanár

Telefon: 411 6500/5305

Fax: 485 5249

email: ullmantamas@btk.elte.hu

(3) A doktori iskola titkára:

Marlyin Mónika

Telefon: 4855200/5457

Email: marlyin.monika@btk.elte.hu

(4) A doktori iskola neve, székhelye:

ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola (FDI)

ELTE BTK, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A

A DOKTORI ISKOLA OKTATÓI

3. §

(1) A doktori iskolában tudományos fokozattal rendelkező oktatók folytathatnak oktatói tevékenységet. Személyüket a doktori iskola vezetőjének előterjesztésére az Egyetemi Doktori Szabályzatban szabályozott módon a BDT hagyja jóvá.

(2) A doktori iskola oktatói a doktori tanrendben meghirdetett kurzusokat vezetnek, előadásokat, gyakorlatokat, műhelyszemináriumokat tartanak, s bevonják kutatómunkájukba a doktoranduszokat. A Doktori Iskolai Tanács (DIT) döntése alapján témavezetőként irányítják egy vagy több doktorandusz munkáját. A témavezetés magában foglalja a doktorandusz tanulmányi tervének összeállítását, ellenőrzését, a komplex vizsgára való felkészítést és a folyamatos konzultációt a disszertáció elkészítése során.

A DOKTORI ISKOLA TANÁCSA

4. §

(1) A doktori iskola vezetőjét munkájában a DIT segíti, mely rendszeresen ülésezik, s a doktori képzés elvi és gyakorlati kérdéseiben döntéseket hoz, illetve a BDT-nek ajánlásokat tesz. Jogait és kötelességeit minden tekintetben az EDSz-ben lefektetett módon gyakorolja. Gondoskodik arról, hogy a doktori oktatási programok az akkreditációs okiratban lefektetett célkitűzéseknek és a MAB előírásainak megfelelően működjenek.

(2) A DIT önálló szerv, vagyis nincs intézetnek alárendelve.

(3) A DIT-át a működő doktori oktatási programok vezetői alkotják, akiket az oktatási programokban közreműködő oktatók titkos szavazással választanak meg. A szavazásban az oktatók 50 %-ának plusz 1 fő kell részt vennie.

(4) A DIT minimum 3 tagú.

(5) A DIT tagjainak megbízatása 3 évre szól.

(6) A DIT elnöke a doktori iskola vezetője. A DIT elnökhelyettesét (aki egy személyben a DI helyettes vezetője) a programvezetők választják meg a meghirdetett programok vezetői közül.

(7) A DIT munkájában a doktorandusz önkormányzat egy – a doktori iskolával hallgatói jogviszonyban álló doktorandusz – tagja tanácskozási joggal vesz részt. Delegálásáról az Egyetemi Doktorandusz Önkormányzat alapszabálya rendelkezik.

(8) A DIT tagjait és elnökét az Egyetemi Doktori Tanács hagyja jóvá, megbízólevelüket a Bölcsészettudományi Doktori Tanács (BDT) elnöke adja ki.

(9) A DIT feladatai különösen is:

- a) véleményezi az új oktatási programokat a BDT részére,
- b) előterjesztést készít a BDT számára a doktori oktatási programok tagjainak és vezetőinek személyére vonatkozóan,
- c) kijelöli a felvételiztető bizottságok elnökeit és tagjait,

- d) dönt a doktori iskolának ítelt ösztöndíjas helyeknek az oktatási programok közötti elosztásáról,
- e) összeállítja és a BDT elé terjeszti a doktori képzés képzési tervét és megállapítja az abszolutórium megszerzéséhez szükséges kreditek számát, az egyetemi és kari szabályzatokat figyelembe véve,
- f) megállapítja és a BDT elé terjeszti a doktori képzésre való jelentkezéshez, az általánosan előírt feltételektől eltérő, feltételeit,
- g) megállapítja és a BDT elé terjeszti a doktori fokozat megszerzésével kapcsolatos szakmai követelményeit, figyelembe véve az egyetemi és kari szabályzatot,
- h) véleményezi és a BDT elé terjeszti az egyéni tanulmányi munkatervet,
- i) kijelöli és a BDT elé terjeszti a doktoranduszok témavezetőinek személyét,
- j) javaslatot tesz a BDT-nek a komplex vizsga fő-és mellék kérdéskörökre és a komplex vizsga bizottság összetételére, szükség esetén ezt a jogát a doktori iskola vezetője is gyakorolhatja,
- k) javaslatot tesz a BDT- nek a hivatalos bírálók és a bírálóbizottság összetételére,
- l) dönt a kari költségvetésben, a doktori iskola számára meghatározott doktori pénzügyi keret felhasználásáról és erről évente beszámol a BDT-nek,
- m) az a) – l) pontokra figyelemmel elkészíti a doktori iskola működési szabályzatát és véleményezésre előterjeszti a BDT-nek.

DOKTORI OKTATÁSI PROGRAM

5. §

(1) A doktori iskola az általa képviselt tudományágakban, illetve ennek részterületein oktatási programokat létesít.

(2) A doktori iskola oktatási programjai:

Analitikus filozófiai program

Az akkreditációt 1995-ben "B" programként nyerte el. Jelentősége és szükségessége abból adódik, hogy a jelenkori filozófiai kultúrának a fenomenológia és a hermeneutika mellett egyik meghatározó irányzata az analitikus filozófia, mely ma a legszélesebb spektrumban képviseli a filozófia hagyományos diszciplináris felosztását. Vannak diszciplinák (például a filozófiának a szaktudományokhoz legközelebb álló ágai), melyeket csak az analitikus filozófia keretében művelnek.

Bár a modern filozófia áramlatai közül az analitikus filozófiának van Magyarországon a legkevesebb hagyománya, ma már - bizonyos előzményeknek köszönhetően, melyek az ELTE filozófia szakán folyó képzéshez kapcsolódnak - több nemzetközileg is elismert képviselője van. A doktori képzés jóvoltából pedig a fiatal (25-35 éves) generáció is színre lépett.

A program gerincét a következő diszciplinák alkotják: nyelvfilozófia, analitikus történetfilozófia, morálfilozófia, metafizika, elmefilozófia, ismeretelmélet.

Antik és középkori filozófia program

A program 1995-ben indult, s a görög-római antikvitás és az ókori kelet filozófiatörténetének témakörében vesz fel évente két-három doktoranduszt.

Megindítására és akkreditálására abból a megfontolásból került sor, hogy az antik filozófiatörténet tanulmányozása a Kar legrégebb hagyományai közé tartozik. A program azt a szigorúan szöveg közeli műközpontú értelmezést igyekszik követni, melynek kezdeményezője a Karon folyó filozófia-oktatásban Simon Endre volt.

A program oktatói igyekeznek kiaknázni azt a hagyományt, amely szerint az ókori szövegek eleve kommentárokkal olvasandók. A hallgatók közvetlenül szembesülhetnek azzal a ténnyel, hogy a kommentált szöveg olvasása és értelmezése újabb kommentárok megalkotásához és bizonyos régebbi kommentárok elvetéséhez vezet, hogy tehát az antik filozófiától elválaszthatatlan a klasszikus filozófémák recepciójának története. Ennek felismerésével sajátítják el azt a képességet, hogy egyszerre fogalmazzanak meg új értelmezéseket, s bontsák le az örökölt hipotéziseket. A program másik alapelve, hogy a szövegértelmezés fogásainak elsajátításától elválaszthatatlan az antik nyelvekben való elmélyülés.

Etika és politikai filozófia program

A Bence György által alapított, később Ludassy Mária, a Széchenyi-, Bibó- és Lukács díjjal kitüntetett tudós, majd jelenleg Olay Csaba által vezetett program 1993 ősze óta működik, s a következő három célt tűzi maga elé: a modern normatív elméletek és az ezekre vonatkozó kurrens interpretációk, viták ismertetése; az európai és észak-amerikai politikai filozófia történetének teljes körű áttekintése; a modern politikai filozófiában használatos elemzési és érvelési technikák elsajátítása. A programban részt vevő hallgatók átfogó műveltséget szereznek a politikai filozófiában; alaposan megismernek egy szűkebb szakterületet, és színvonalas kutatómunkával bizonyítják, hogy képesek az elsajátított tudás kreatív használatára. A program különösen fontos szerepet játszott és játszik a határon túli magyar filozófusok és politológusok doktori képzésében.

Esztétika program

Az esztétika doktori program 1995-ben önálló doktoriskolaként ("A" programként) kezdte pályafutását és később integrálódott a filozófiai doktoriskolába, de önálló profilját továbbra is megőrizte. Alapításakor két összefüggő alapelv volt irányadó, s ezek választást is jelentettek a különböző lehetséges doktoriskolai profilok között. Az első elv az volt, hogy a program nem meghatározott kutatási területre, ill. irányzatra korlátozza a doktoranduszok fölvetését, hanem minden olyan színvonalas és megalapozott művészetelméleti tárgyú doktori tervvel jelentkező hallgató fölvetelt nyerhet, akinek képzését az Esztétikai Tanszék illetve a belőle kinövő Művészettudományi és Médiaelméleti Intézet széles skálájú tanári kara (esetenként speciális kérdésekre külső oktatókat is bevonva) vállalni tudja. A program ily módon nem egy tanszék - mint kutatóműhely - munkájába kívánta bevonni a doktoriskolai hallgatókat, hanem a tudományos és képzési szolgáltatásra, a jelentkezők igényeinek kiszolgálására helyezte a hangsúlyt. A második elv az volt, hogy a doktoriskolai képzést speciális képzésnek kell felfogni, amely nem az egyetemi képzés egyszerű meghosszabbítása hasonló feltételek mellett. Tehát nem egy az egyetemi szinthez képest tovább mélyített és gazdagított általános képzési program volt a cél (bár, a hallgatók igényeinek megfelelően mintegy melléktermékként ez is megvalósult), hanem a tervezett disszertációk problémaköréhez igazodva alakult a kínálat. Ez a kínálat természetesen a diszciplína általános keretei között marad, így például nagy helyet foglal el benne a művészetfilozófia története. De ha egy hallgató például kert-esztétikai disszertáción dolgozik, akkor megkapja a lehetőséget, hogy a XVIII. századi esztétikának ezt a vonatkozásait tanulmányozza. A program nagy jelentőséget tulajdonít az egyéni konzultációknak, a témavezető és a doktorandusz szoros együttműködésének, valamint szükség esetén külső konzulenseket is bevon. A képzés gerincét tehát az egyéni, tutoriális jellegű konzultációk jelentik, amelyek során a doktorandusz témavezetője irányításával a disszertáció témáján dolgozik. Minden félévben kötelezően teljesítendő legalább egy ilyen konzultációs óra; a teljesítés feltétele a félév végén megrendezett házi konferencián való részvétel, ahol minden doktorandusz 20 perces előadás keretében mutatja be, meddig jutott kutatásaiban az adott félévben. A kötelező konzultációs órák mellé elméleti és történeti kurzusok közül lehet választani, ezek lehetnek előadások vagy szövegolvasó szemináriumok, kínálatuk félévről félévre változik.

Az iskola működése szempontjából igen nagy jelentősége a koppenhágai Kierkegaard kutató központtal és a Hong-könyvtárral közösen létrehozott Kierkegaard kutatóhelynek, mely egyben a doktori képzés infrastrukturális centruma.

Fenomenológia program

A program 1993-tól része a doktori képzésnek. Alapítója Tengelyi László DSc, egyetemi tanár, aki az Intézet korábbi professzoraként (egyben 2001-ig az Újkori és Jelenkori Filozófia Tanszék vezetőjeként), majd haláláig a wuppertali egyetem tanáraként jelentős szerepet játszott a nemzetközi fenomenológiai mozgalomban. A program fontosságát az adja, hogy a fenomenológia nem egyszerűen a XX. századi filozófiai iskolák egyike, hanem az ún. kontinentális filozófiai irányzatok közös kiindulópontja. A kortárs filozófiában és a XX. század egészének gondolkodásában meghatározó szerepet játszik és számos társadalomtudományi és humántudományi iskola számára is termékenynek bizonyult a fenomenológiával való érintkezés. A Fenomenológia Program elindítására és akkreditálására az adta az okot, hogy a fenomenológia mint filozófiai irányzat az egész kortárs szellemtudományban meghatározó módon jelen van.

A fenomenológiai programra támaszkodva jött létre a Magyar Filozófiai Társaság Fenomenológiai, majd pedig Vallásfilozófiai Szekciója. Jórészt a program hallgatóinak köszönhetően, és természetesen az oktatók támogatásával, jött létre 2005 őszén a Magyar Fenomenológiai Egyesületet, amely azóta a magyar filozófiai közélet egyik meghatározó szereplője lett. Szintén a doktoranduszok kezdeményezésére született meg a fenomenológiai irányultságú Aspecto c. folyóirat.

Film-, média- és kultúraelmélet program

A program a jelenkori kultúra kutatásának vezető központja az ELTE Bölcsészkarán. A programnak ott-hont adó Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet oktatói a hazai film- és médiatudomány jeles képviselői, akik a tudományos kutatás mellett gyakorlati szakmai tevékenységet is folytatnak. A program tudományos hátterét egyszerre képezik az olyan hagyományosabb diszciplínák, mint a film- vagy televízió-történet, a műfajelméletek vagy a nyilvánosságtörténet csakúgy, mint a kortárs kultúratudományok vagy a vizualitás új elméletei. A program számára fontos a kultúra jelentésképzési folyamatainak társadalmi beágyazottsága és a tudást létrehozó és újratermelő technológiák politikuma. Fontosnak tartja a jelenkori kultúra vizsgálata során a diszciplínák közötti átjárást. A bölcsészkarai hagyományoknak megfelelően nagy figyelmet szentel a film és a média textuális, illetve esztétikai aspektusainak, mely megközelítéseket természetes módon kapcsolja össze az analóg és digitális tartalmak előállításával, technológiáival és szabályozásával kapcsolatos kutatásokkal. A befogadás-esztétika klasszikus aspektusai mellett fontosnak tartja a kortárs kultúra használatának, illetve fogyasztásának vizsgálatát. A Doktori Program partneri, illetve szakmai kapcsolatban áll a legjelesebb hazai tudományos és szakmai műhelyekkel, továbbá hosszú távú együttműködéseket tervez neves külföldi egyetemekkel. Az oktatók és a doktoranduszok intenzív közös műhelymunkáját tekinti az oktatási-kutatási tevékenység kulcselemének.

Hermeneutika program

A program a doktori képzés 1993-as akkreditációja óta működik Fehér M. István akadémikus vezetésével, s a fenomenológiai programhoz hasonlóan úttörő szerepet játszott Magyarországon a kortárs filozófiai gondolkodáshoz való felzárkózásban. Megindítására annak a megfontolásnak az alapján került sor, hogy a hermeneutika a kortárs filozófiai kultúra egyik meghatározó irányzata. A kortárs filozófiai klímában a hermeneutika igen fontos szerepet játszik, hiszen a humán tudományok benső összefüggéseinek integratív szemléletmódjához alapvetően járul hozzá. Emellett általános filozófiai jelentőségét az adja, hogy a filozófia szövegekben kristályosodik ki: legyen bár szó ontológiáról, ismeretelmétről, etikáról, vagy a filozófiatörténet bármelyik korszakáról: mindenütt szövegekkel van dolgunk, melyek értelmezést, elsajátítást, kapcsolódást követelnek - ám a cáfolat vagy kritika is csak a szövegek előzetes megértésének fényében termékeny. A hermeneutika a filozófián belül és kívül - többek között az esztétika, a szociológia, a jogelmélet, a politológia, a tudományfilozófia, a kommunikációelmélet, a pszichiátria területén és számos egyéb érintkező szakterületen - komoly és tartós hatást gyakorol. A hermeneutikának a (természet-) tudományok számára adódó jelentősége abban áll, hogy a hermeneutikai gondolkodás tudatosítja, reflektálja azt az életössze-

függést, amelybe maguk a tudományok is beágyazódnak, mint a mindenkori emberi tevékenység adott társadalmi-közösségi formái.

A program három fő aspektus köré szerveződik. Először: a hermeneutika történeti szempontból való áttekintését tűzi ki célul, mindenekelőtt a XIX-XX. századi fejlemények fényében, a romantikából kiindulva a német szellemtörténeti hagyományon és a fenomenológián keresztül Heideggerig, Gadamerig és a mai francia törekvésekig. Másodsor: szisztematikus szempontból tárgyalja a hermeneutika gondolkörnek a különböző filozófiai és szaktudományos diszciplínák számára való relevanciáját: hermeneutika és teológia, hermeneutika és etika, hermeneutika és esztétika, hermeneutika és irodalomelmélet, hermeneutika és tudásszociológia, hermeneutika és fenomenológia, hermeneutika és nyelvfilozófia, hermeneutika és a humántudományok kapcsolatát. A harmadik terület a hermeneutika jelenkori önreflexiója.

Interkulturális filozófia program

Az interkulturalitás gyűjtőfogalom, magába foglalja a) más kultúrák elemeinek értelmezését a mai, modern szemlélettel (pl. a tibeti buddhista logika interpretációja a szimbólikus logika eszközeivel); b) egy más kultúra és az európai kultúrkör valamely történeti érintkezését (pl. a konfucianizmus korai jezsuita recepciója, a neoplatonizmus és az upanisad-filozófia kölcsönhatása) c) két Európán kívüli civilizáció közötti kapcsolatot (pl. a védikus tűzázodat a szingon buddhizmusban) d) két kultúra elemeinek kontrasztív elemzését, esetleges kapcsolat vizsgálata nélkül (pl. az atom fogalma az antik és az ind tradíciókban). E sokféleség miatt a legáltalánosabb keretet szolgáló tantárgyak (a listában a 2.–8. tárgy) csak a kurzusok orientációját adhatják meg, konkrét tartalmuk a doktoranduszok kutatási témájának megfelelően alakul. Éppen ezért itt a feldolgozandó szakirodalmat sem lehet előre meghatározni, erre csak a konkrét kurzus meghirdetésekor van lehetőség.

Néhány nagyobb kultúrkör (India, Kína, Tibet, iszlám) esetében azonban kidolgozott óraleírásokat is megadtunk.

Logika és tudományfilozófia program

A program a nemzetközi jelentőségű logika-tudós, Ruzsa Imre logikai iskolájából nőtt ki, s az 1993 és 2000 között működő logikai "B" program munkáját folytatja. Ennek előzménye volt az 1991-től Soros-támogatással megindult Logika Posztgraduális Program (Logic Graduate School, LGS), melyet az Intézet (Szimbólikus) Logika Tanszéke az MTA Matematikai Kutatóintézet Algebrai Logika Osztályával együtt tartott fenn. Az LGS, majd 1997-ig a Logika "B" program vezetője Madarász Tiborné volt.

Az LGS arra az interdiszciplináris koncepcióra épült, hogy a filozófia felől érkező doktoranduszok közös képzésben részesüljenek azokkal, akik a matematikából érkeznek, és többnyire oda is szándékoznak visszatérni. A logika számára a matematikához és a filozófiához való kötődés egyaránt fontos; csakis egy ilyen program biztosíthatja a résztvevők számára, hogy akár matematikusként, akár filozófusként művelik a logikát, kellő rálátásuk legyen a másik oldalra is. A programnak az 1993-as akkreditáció óta inkább a filozófiai doktori képzés sajátosságaihoz kellett alkalmazkodnia. Ennek ellenére sikerült - részint a Logika Tanszék oktatóinak (köztük kiemelten Ruzsa Imre professor emeritusnak), részint a matematikai logikusok hozzájárulásának köszönhetően - az oktatás interdiszciplinaritását és folyamatosságát biztosítani.

Az LGS, majd a Logika program mind a logika matematikai alapjaiban, mind filozófiai összefüggéseiben a nemzetközi színvonalnak tartalmilag mindenben megfelelő oktatási programot tudott és tud nyújtani.

A programban a munka centrumát a heti rendszerességgel működő logikai és matematika-filozófiai szeminárium jelenti. Ennek állandó résztvevői az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézetének, a Filozófiai Intézet Elméleti Nyelvészet Tanszékének, illetve az ELTE TTK matematikai és fizikai tanszékeinek munkatársai, oktatói, doktoranduszai és hallgatói. A program kurzusain más programok és iskolák doktoranduszai, főleg analitikus filozófusok, ókori filozófiatörténészek és elméleti nyelvészek vesznek részt.

<http://phil.elte.hu/logic/logic-phd.html>

Művészettörténet program

A művészettörténeti doktori képzés alapelvei, célkitűzései és hangsúlyai nem változtak azóta, hogy 2015-ben kénytelenek voltunk feladni önálló doktoriskolánkat és programként csatlakoztunk a filozófiatudományi doktoriskolához. Minthogy a program jelenleg a művészettörténet-tudomány egyetlen önálló doktori szintű képzési helye Magyarországon, arra kell törekednünk, hogy a lehető legszélesebb körű szakmai érdeklődés számára nyújtsunk fokozatszerzési lehetőséget. A művészettörténet mára világszerte és mindinkább hatalmas és egymástól meglehetősen távolra került tudományterüle-

tek ernyőfogalmaként funkcionál: bele kell hogy férjen az épített környezet és tárgyi örökség történeti-szakmuzeológiai feldolgozásától a műemlékvédelmen, a klasszikus művészettörténeti tárgykörökön (a képző- és iparművészetek történeti kutatásán) illetve a posztmodern és kortárs művészeti praxisok vizsgálatán keresztül a hatalmas elméleti-történeti tradíció és a modern művészeti intézményrendszer (gyűjtés- és múzeumtörténet, az akadémiák és a művészsképzés, a művészeti nyilvánosság, a műkritika, a művészettudományok, a művészeti piac stb.) történeti feldolgozásáig mindenféle tárgykör vizsgálata. Ráadásul a művészettörténeti gondolkodás az elmúlt három évtizedben jelentős intellektuális fordulatokon (*visual/iconic turn*) és módszertani megújuláson, ill. többirányú paradigmaváltásokon (kritikai ikonológia, képanthropológia, *visual studies*, *Bildwissenschaft* stb.) esett túl, beleértve a digitális technológia hozta merőben újszerű eljárások (pl. a tárgykultúra feldolgozásában különösen fontos adatbáziskezelés) elterjedését – mindennek a mi képzési portfólióinkban is valahogy meg kell jelennie.

A fentiek figyelembe vételével programunkban természetesen prioritást élvez a magyarországi művészet ill. a hazai emléktárgy tudományos-kritikai feldolgozása a középkortól napjainkig, beleértve emlékek, műtárgyak, tárgye gyűttesek művészettörténeti fókuszú rekonstrukcióját ill. publikálását, jelentős, de eddig föltáratlan életművek monografikus feldolgozását. Az elmúlt évtizedekben megnövekedett a magyar művészet regionális kapcsolatai ill. a közép- és keleti-európai történeti-politikai kontextusai iránti érdeklődés illetve az igény nemzetközi kutatási együttműködések iránt. Fontos tudományos érdek a külföldön fellelhető hungaricumok felkutatása és hozzáférhetővé tétele a nemzetközi kutatás számára. Ugyanilyen fontos a hazai művészetelmélet ill. műkritika jelentős szerzőinek ill. szövegeinek kritikai kiadása, életművek elemzése, értékelése. A képzés során igyekszünk felkészíteni a doktoranduszokat a művészettörténeti ill. muzeológusi kutatói praxis speciális területeire (forráskutatás, gyűjteménykezelés, műtárgyrestaurálás és konzerválás, kiállítástervezés és -rendezés, katalógusszerkesztés, tanulmányírás, kurátori ismeretek stb.). Témahirdetőink köre a hazai művészettörténet szakma teljes spektrumát átfogja. Hallgatóinknak rendszeresen módot adunk arra, hogy a BA-szintű szabadbölcshetésen belül a művészettörténet szakirányú képzésben – szakmai érdeklődésüknek megfelelő – kurzusokat tarthassanak.

Újkori filozófia program

Az 1999-ben Boros Gábor egyetemi tanár vezetésével megalakult Újkori Filozófia Program intézményes bázisául az Újkori és Jelenkori Filozófia Tanszék, illetve azok az újkori filozófiával foglalkozó kutatócsoportok szolgálnak, amelyek a Tanszékhez kapcsolódva már 1997 óta folyamatosan működtek. A program koncepcionális alapját a filozofálás eredendően történeti jellegéről való meggyőződés alkotja, amely szerint "szisztematikus" filozófiai kérdésekre adott termékeny filozófiai válaszok végső soron a valóságos történeti filozófiákkal párbeszédben szülehetnek csak meg. A program ezért nyitott minden kortárs filozófiai irányzat számára. Ezt a végzett doktoranduszok jelenlegi orientációja is bizonyítja, akik ugyanabból a történeti korszakból, Descartes filozófiájából kiindulva részint az analitikus filozófia, részint a fenomenológia irányában tájékozódnak. Az újkori filozófiai programban találnak otthonra azok a doktoranduszok is, akik olyan irányzatok fogalmi eszközeit igyekeznek kutatásaik során felhasználni, melyek nem tartoznak egyik nagy kortárs "szisztematikus" doktori programhoz sem.

A program tematikusan a következő kérdéscsoportokat öleli fel: az újkori filozófia értelmezésének fő típusai; a XVII. század filozófiai gondolkodása; a felvilágosodás; Kant és a német idealizmus; a filozófia története Hegeltől Nietzscheig; a tudományos filozófia programjának különböző változatai.

Vallástudomány program

A Vallástudomány doktori program ugyanazokat az alapelveket követi és valósítja meg magasabb tudományos szinten, mint amelyeket a BA- illetve MA-képzést koordináló Vallástudományi Központ hangsúlyoz. Az ókori vagy a keleti kultúrák egészének, a középkornak, de különböző fokon az újkori vagy a mai társa-

dalmaknak és történetüknek megértéséhez, nyelvük és irodalmuk értelmezéséhez elengedhetetlen az adott kultúrához tartozó vallás(ok) tanulmányozása. A vallástudománnyal különösen szoros kapcsolatban van a népraajz (kulturális antropológia), a filozófia, illetve részterületeik annak és ezeknek valamely közös halmaza (pl. népi vallásosság, rítuskutatás, vallásfilozófia), de a régészet vagy a művészettörténet is minduntalan olyan tárgyakat vizsgál, amelyek vallási-rituális vonatkozásúak. A vallástudományi oktatás és kutatás világnézeti keretek között működik, s a vallások és a vallásos ember, a vallási kultúra iránti tisztelet, megértés, tolerancia, a tárgyilagos és empatikus tudományos vizsgálat és az eredmények szakszerű, ki-egyensúlyozott bemutatása elvi alapjain áll.

(3) Az oktatási programok vezetői tesznek javaslatot a program tanegység-listájára, a más programokból befogadható tanegységekre, a program féléves tanrendjére, a kurzusokat vezető oktatók és a témavezetők személyére, a programban résztvevők tudományos teljesítményének, tudományos szervező munkájának, publikációinak és oktató tevékenységének értékelésére, illetve elfogadására.

(4) Doktori oktatási program létesítéséről, felfüggesztéséről, megszüntetéséről, valamint a doktori oktatási program vezetőjének személyéről a DIT javaslatára a BDT dönt az egyetemi és kari szabályzatban lefektetett módon.

(5) A DIT a következő évben meghirdetendő doktori oktatási program(ok)ról legkésőbb április 30-áig dönt, döntéséről tájékoztatja a BDT elnökét.

MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

6.§

- (1) A DIT kialakítja a filozófiai doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosításának elveit és módszereit.
- (2) A DIT folyamatosan figyelemmel kíséri az oktatási programok működését. Munkájához felhasználja a doktoranduszok, doktorjelöltek és a közelmúltban fokozatot szerzettek véleményét, szükség esetén külső szakértőt kér fel.
- (3) A DIT szükség esetén kezdeményezi a doktori oktatási program felfüggesztését.
- (4) A DIT évenként értékeli a doktori oktatási programok működését.
- (5) A DIT évenként részletesen elemzi egy doktori oktatási program működését.
- (6) A DIT jóváhagyja az oktatási programok által előterjesztett tanrendeket.
- (7) A DIT jóváhagyja a doktori iskolára vonatkozó szakmai követelményeket.

A DOKTORI KÉPZÉS

7. §

- (1) Doktori képzést a doktori iskola az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Doktori Szabályzatában lefektetett képzési formákban hirdeti meg.
- (2) A doktori iskolában doktori képzés nappali tagozatos szervezett képzés (magyar állami ösztöndíjas vagy önköltséges formában), vagy levelező tagozatos egyéni felkészülés (önköltséges formában) indítható.
- (3) A doktori képzés tanulmányi ideje négy év.

JELENTKEZÉS, FELVÉTEL

8. §

A vonatkozó egyetemi és kari szabályzati pontokon túlmenően a doktori iskola a következő feltételeket szabja:

- (1) A jelentkezés feltételei:

- a) Legalább jó rendű egyetemi, vagy azzal azonos értékű diploma a Filozófiatudományi Doktori Iskola által felölelt tudományterületeken (filozófia, esztétika vagy média /kommunikáció/ szakos MA diploma) a következők szerint: az analitikus filozófia, antik filozófia, fenomenológia, hermeneutika, logika, politikai filozófia, újkori filozófia programokhoz alapesetben filozófia szakos diploma; az esztétika, a film-, média- és kultúraelmélet programhoz bármely szakos diploma. A művészettörténet programhoz művészettörténet, a vallástudomány programhoz vallástudomány szakos diploma.

b) Filozófia vagy esztétika szakos diploma hiányában az analitikus filozófia, antik filozófia, fenomenológia, hermeneutika, logika, politikai filozófia, újkori filozófia programokhoz, kivételes esetben és meghatározott feltételekhez kötve, más szakon szerzett egyetemi diploma. Vallástudomány szakos diploma hiányában a vallástudomány programhoz kivételes esetben és meghatározott feltételekhez kötve, a programvezetővel történő egyeztetés alapján más szakon szerzett egyetemi diploma.

c) A Filozófia Intézethez tartozó programok esetében nem filozófia vagy esztétika szakos diplomával rendelkezők abban az esetben nyerhetnek felvételt, ha vállalják, hogy az első két évet követő komplex vizsgán számot adnak majd a filozófia szakon előírt hat filozófiatörténeti kollokvium közül legalább négynek az anyagából, illetve a politikai filozófia program esetében a Társadalomfilozófia 1. valamint a Politikai filozófia kollokvium anyagából.

d) Egy államilag elismert középfokú „C” típusú, vagy azzal azonos értékű nyelvvizsga.

e) Benyújthatja jelentkezését az a pályázó is, aki a felvételi vizsga időpontjáig még nem tette le szakzáróvizsgáját, de azt legkésőbb július 31-éig teljesíti.

(2) A felvételi eljárást az erre a célra alakított felvételi bizottság folytatja le. A bizottság elnökből és legalább még két tagból áll, akiket a programvezetők közül a DIT jelöl ki, és a doktori iskola vezetője kéri fel.

(3) A felvételi vizsgákra minden év május utolsó és június első hetében, a DIT által meghatározott időpontban és helyen kerül sor. A vizsgák időpontjáról és helyéről a doktori iskola vezetője írásban tájékoztatja a BDT elnökét. A jelentkezőket a kari hivatal értesíti.

(4) A felvételi szóbeli meghallgatásból áll.

(5) A felvételi rangsorolás szempontjai a következők:

a) a korábbi egyetemi tanulmányi előmenetel (vizsgák, szigorlatok, diploma minősítése);

b) korábbi kutatómunka során felmutatott eredmények (diákköri díjak, szaktudományi közlemények);

c) a kutatási program megvalósíthatósága.

(6) A felvételi rangsorolást a felvételi bizottság pontozáson alapuló szöveges véleményét figyelembe véve a DIT állapítja meg, s ennek alapján tesz javaslatot a BDT-nek a felvételi döntésre. Az erről szóló határozatot a Kar dékánja adja ki.

(7) A felvételi döntés lehet:

a) felvétel: magyar állami ösztöndíjas teljes idejű nappali tagozatos szervezett képzésre

b) felvétel: önköltséges teljes idejű nappali tagozatos szervezett képzésre,

c) felvétel önköltséges, egyéni képzési rend keretében indított képzésre,

d) a jelentkezés elutasítása.

(8) Az a) szerinti képzésre a felvételi bizottság által kialakított rangsor szerint lehet felvételt nyerni a rendelkezésére álló ösztöndíjas helyek függvényében, melyeket a DIT oszt el a doktori iskola által képviselt öt tudományterület, a filozófia, az esztétika, a film-, média- és kultúraelmélet, a művészettörténet-tudomány és a vallástudomány között.

(9) Az ösztöndíjat a képzési és a tanulmányi terv nem kellő teljesítése esetén a témavezető és a programvezető egyhangú javaslata alapján a DIT megvonhatja. Kiváló tanulmányi előmenetel és tudományos teljesítmény alapján a témavezető és a programvezető egybehangzó javaslatára a DIT az önköltséges teljes idejű, nappali tagozatos szervezett doktori képzésben résztvevőknek is ítélhet oda ösztöndíjat, amennyiben a doktori iskola rendelkezik szabad magyar állami ösztöndíjas hellyel.

(10) A felvétel a meghirdetett doktori oktatási programok valamelyikére történik.

KÉPZÉSI TERV

9. §

(1) A doktori oktatási programok képzési terv alapján működnek, melyeket a DIT javaslata alapján a BDT /Szenátus hagy jóvá.

(2) A képzési terv tartalmazza:

- a) kötelező tantárgyakat;
- b) a témavezető által kijelölhető tantárgyakat;
- c) kötelezően választható tantárgyakat;
- d) szabadon választható tantárgyakat;
- e) kutatási tevékenységet
- f) oktatási tevékenységet [a továbbiakban együtt: tantervi egység]

A képzési terv nyolc félév alatt teljesítendő 240 kreditnek megfelelő tantervi egységet tartalmaz, melyeknek legalább a fele kötelező. Az egyes oktatási programok figyelembe veszik a többi oktatási program keretében folyó tevékenységet, és előírják, hogy a hallgatók ezek közül legalább négyet szabadon választható tanegységként felvegyenek.

TANULMÁNYI TERV

10. §

A doktorandusz tanulmányi terve a doktori oktatási program képzési tervének keretei között meghatározza a doktorandusz által tanulmányai során elvégzendő munkát.

Az egyéni felkészülésben részt vevő doktorandusz tanulmányi terve tartalmazza a korábbi teljesítmények alapján teljesített kötelezettségeket is, ennek a ténynek a feltüntetésével, valamint a képzési időt.

A doktorandusz tanulmányi tervét a témavezető javaslatára az oktatási program vezetője hagyja jóvá.

BEIRATKOZÁS, REGISZTRÁCIÓ

11. §

- (1) A doktori képzésre beiratkozni a felvételi tájékoztatóban található időpontig lehet.
- (2) A doktorandusz köteles minden félév elején regisztrálni az elektronikus tanulmányi rendszerben. Regisztrálni a regisztrációs idő végéig lehet.

RÉSZVÉTEL A FOGLALKOZÁSOKON

12. §

A foglalkozásokon való részvétel feltételeiről és következményeiről a KDSz rendelkezik, melyet a hallgatókkal az első foglalkozáson ismertetni kell. Leírása megtalálható az elektronikus tanulmányi rendszerben.

KÖVETELMÉNYEK TELJESÍTÉSÉNEK ELLENŐRZÉSE

13.§

Az ellenőrzés módjáról a KDSz rendelkezik, mégpedig a következőképpen:

- (1) A tantárgyak teljesítése ötfokozatú skálán történik.
- (2) A kutatási és oktatási tevékenység értékelése kétfokozatú skálán (teljesített/nem teljesített) történik. A komplex vizsga feltételei a kari honlapon vannak közzétéve.

A TANULMÁNYOK BEFEJEZÉSE

14. §

A doktori tanulmányok befejezését, a tanulmányi terv maradéktalan teljesítését a doktori iskola vezetőjének igazolása alapján, a KDSz-ben meghatározott módon a dékán vagy helyettese által kiállított végbizonyítvány (a doktori abszolutórium) igazolja. Az abszolutórium kiállítását a doktori iskola vezetője kezdeményezi a kari hivatalnál.

A DOKTORI FOKOZAT MEGSZERZÉSÉNEK FELTÉTELEI

15 §.

- (1) A fokozat megszerzésének feltételei megegyeznek az Egyetemi Doktori Szabályzatban, illetve a Kari Doktori Szabályzatban foglaltakkal:
  - a) a doktori képzést lezáró abszolutórium megléte,
  - b) a doktori értekezés elkészítése,
  - c) az értekezés tárgyát, módszerét és eredményeit bemutató tézisek elkészítése,

- d) a doktori téma tudományos kutatásához szükséges idegen nyelvnek vagy – ha a téma művelése nem igényel különleges nyelvtudást, akkor – angol, német, francia, orosz, spanyol vagy olasz nyelvből államilag elismert legalább B2 szintű komplex nyelvvizsgálóval vagy azzal egyenértékű bizonyítvánnyal – ideértve az adott nyelven szerzett közép- vagy felsőfokú végzettséget igazoló okiratot – igazolt ismerete,
- e) egy másik idegen nyelvnek a KDSz-ben meghatározottak szerinti ismerete,
- f) legalább három tudományos közlemény megjelentetése,
- g) a tudományos közlemények adatainak az Egyetem publikációs tevékenységének nyilvántartásáról szóló rektori utasítás szerinti feltöltése a MTA bibliográfiai adatbázisába (MTMT),
- h) kutatóhelyi vita lefolytatása,
- i) a doktori értekezés nyilvános vitán való megvédése.

(2) A doktori értekezés terjedelme és formai követelményei:

A doktori értekezésnek terjedelm, argumentáció, dokumentáltság tekintetében meg kell felelnie a tudományos monográfia (kismonográfia) műfaji sajátosságainak, de terjedelme legalább 8, legfőljebb 14 ív (1 ív = 40.000 n) lehet, kivéve a matematikai-logikai formalizáció eszközeit használó disszertációkat, melyekre nincs terjedelmi megkötés.

- a) ha függelék kötet(ek) benyújtása is indokolt, a 14 ívre vonatkozó előírás a „törzs” szövegre, a hivatkozásokkal és a bibliográfiával együtt értendő,
- b) az értekezésnek tartalmaznia kell a feldolgozott téma bibliográfiáját,
- c) a bibliográfiai adatok a humán tudományok hazai akadémiai gyakorlatában meghonosodott szabályok szerint adandók meg,
- d) a doktori értekezést idegen nyelven is be lehet nyújtani.

A DOKTORI FOKOZAT MEGSZERZÉSÉRE IRÁNYULÓ ELJÁRÁS. A KUTATÓHELYI VITA

16. §

(1) Az eljárás egészére (az eljárás megindítása, a komplex vizsga, a nyilvános vita) az EDSz és a KDSz vonatkozó előírásai a mérvadóak.

(2) A doktori disszertációról kutatóhelyi vitát / házi védést kell tartani. A kutatóhelyi vita alapvető feltételei és körülményei:

- a) Az elkészült disszertáció kéziratát téma szerint illetékes tanszék munkatársai, az adott doktori program hallgatói, továbbá a téma szakértői és további érdeklődők számára 14 nappal a vita előtt, hozzáférhetővé kell tenni.
- b) A védést a programvezető a szakmailag illetékes tanszékkel közösen szervezi. A kutatóhelyi vitára kettő vagy három vitaindítót/előopponenst kell felkérni, lehetőség szerint a doktori oktatási program egyik oktatóját, egy doktoranduszt és amennyiben lehetőség van rá, egy, az Egyetemmel közalkalmazotti jogviszonyban nem álló oktatót.
- c) A kutatóhelyi vitát a vitaindítók/előopponensek beszámolója vezeti fel. A vitához bárki hozzászólhat, a hozzászólások és válaszok rövidített változata rögzítendő a jegyzőkönyvben.
- d) A házi védést a disszertáció leadásának határideje előtt legalább 90 nappal kell megtartani, hogy a vita eredményei még beépíthetők legyenek a dolgozatba. A programvezető írásbeli javaslatára, a

Doktori Iskola Tanácsa kivételes és indokolt esetben a 90 napos határidőt legfeljebb 30 napra csökkentheti. A DIT a döntést átruházhatja az iskolavezetőre.

- e) A vitáról 3 példányban jegyzőkönyvet kell készíteni. Egy példány a jelölnél, egy az illetékes program vezetőjénél marad, egyet legkésőbb a vitát követően 5 munkanappal el kell juttatni a kari hivatalba, illetve elektronikus úton a doktori iskola vezetőjéhez.
- f) A kutatóhelyi vita eredménye a disszertációnak a fokozatszerzési eljárás keretében sorra kerülő védését nem befolyásolja.

A DOKTORANDUSZOK OKTATÁSI TEVÉKENYSÉGE

17. §

A doktori iskola a vonatkozó jogszabályi, egyetemi és kari rendelkezések keretein belül támogatja, hogy a doktorandusz hallgatók oktató tevékenységet folytassanak, s tanulmányaik során legalább nyolc kredit erejéig részt vegyenek a Karon a filozófiatudományhoz tartozó tárgyak oktatásában.